

УДК 352:338.24

Черній Ігор
аспірант

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

ДЕТЕРМІНАНТИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД І БІЗНЕСУ ДЛЯ ПОДОЛАННЯ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ

В умовах воєнного часу система взаємодії між територіальними громадами та бізнесом зазнає глибокої трансформації. Війна порушує традиційні економічні зв'язки, руйнує інфраструктуру, створює ризики для виробництва, логістики та безпеки персоналу. У цих умовах звична модель функціонування бізнесу більше не працює, а громади змушені шукати нові форми партнерства, щоб зберігати економічну активність, зайнятість і бюджетні надходження. Трансформація системи взаємодії відбувається під впливом комплексу детермінант, які включають інституційні, економічні, соціальні, просторові та безпекові чинники. Визначення цих детермінант дозволяє зрозуміти, як громади та бізнес адаптуються до нової реальності та які механізми стають ефективними для подолання викликів війни.

Однією з ключових детермінант є зміна економічної функції громад. До початку війни територіальні громади були спрямовані на розвиток місцевої інфраструктури, посилення інвестиційного клімату, підтримку малого та середнього бізнесу, формування конкурентних переваг територій. Сьогодні детермінантою трансформації є зміна функціонального призначення бізнесу та органів влади, адже громаді доводиться виконувати функції кризового менеджера, а бізнесу – соціально відповідального партнера, який підтримує населення та територію.

Наступним чинником є логістична перебудова економічних зв'язків. Війна розірвала багато виробничо-збутових ланцюгів, ускладнила імпорт сировини й експорт продукції. Підприємства, що втратили доступ до ринків або транспортної інфраструктури, вимушено переміщували виробництво в інші регіони, що створило нові точки економічного зростання для приймаючих громад.

Релокація бізнесу стала одним із найпотужніших механізмів трансформації взаємодії між владою та підприємцями. Громади, які забезпечили швидке підключення до мереж, доступ до складів, офісів чи виробничих площ, отримали додаткові робочі місця та податкові надходження. Таким чином, детермінанта трансформації полягає у здатності громади забезпечувати логістичну адаптивність та супровід релокованих підприємств.

Безпековий фактор також радикально змінює модель взаємодії громади та бізнесу. Ризики ракетних ударів, окупації чи руйнування інфраструктури змушують підприємства оцінювати території за критеріями воєнної загрози. Тому громади, які мають системи цивільного захисту, укриття, стабільне енергопостачання, електрогенератори, альтернативні мережі та налагоджену систему кризових комунікацій, стають більш привабливими для бізнесу. У результаті формується нова конкурентоспроможність регіонів – не класична інвестиційна, а безпеково-економічна. Взаємодія між громадою і бізнесом розширюється за рахунок співфінансування укриттів, спільних проєктів із відновлення енергетичної чи транспортної інфраструктури, підготовки персоналу до дій у небезпечних ситуаціях. Таким чином, безпекова детермінанта змінює саму природу партнерства – від економічної вигоди до виживання.

Важливим чинником трансформації є цифровізація. Під час війни цифрові сервіси стали ключовим інструментом координації, комунікації та управління ресурсами. Територіальні громади прискорено впроваджують електронний документообіг, геоінформаційні системи, реєстри активів, сервіси підтримки переселенців, онлайн-

платформи для бізнесу та відкриті дані. Це зменшує бюрократію, пришвидшує прийняття рішень і знижує ризик корупційних зловживань. Бізнес, який працює з електронними сервісами громади, отримує можливість швидше оформляти оренду землі, погодження підключень, дозволи чи участь у місцевих закупівлях. Відтак, цифрова взаємодія стає окремою детермінантою трансформації, що змінює стиль управління і робить громади більш сучасними та конкурентоспроможними.

Соціальні чинники також виступають важливими драйверами змін. Війна спричинила хвилю внутрішньої міграції, що створило для громад як виклики, так і можливості. Регіони, які прийняли значну кількість переселенців, збільшили споживчий ринок, отримали потенційних працівників та підприємців, але водночас зіткнулися з навантаженням на житло, соціальну інфраструктуру та місцеві бюджети. Бізнес бере участь у вирішенні цих проблем – через соціальне партнерство, розширення виробництва, створення тимчасових робочих місць, фінансування гуманітарних проєктів. Громади, які формують прозорі механізми співпраці, перетворюють соціальний виклик на економічну можливість, тому соціально-демографічний фактор стає ще однією детермінантою трансформації.

Окремим чинником впливу стає розвиток локальних ринків праці. Підприємства, що релокуються або розширюють діяльність, потребують кадрів, а громади повинні забезпечити їх доступність. З'являється практика створення програм перекваліфікації, партнерства з центрами зайнятості, співпраці з університетами та професійно-технічними навчальними закладами. Військові виклики прискорюють автоматизацію виробництва та розвиток технологічних бізнесів, тому громади, що здатні забезпечити цифрову освіту, стимулювати розвиток STEM-напрямів і підтримувати інноваційні екосистеми, формують нові точки економічного зростання.

Отже, трансформація системи взаємодії територіальних громад і бізнесу зумовлена комплексом детермінант: логістичних, безпекових, інституційних, цифрових, фінансових, соціальних і кадрових. Вони змінюють роль громади, поведінку бізнесу, механізми партнерства та критерії інвестиційної привабливості. Громади, які адаптувалися швидше, створили нову модель взаємодії, в основі якої лежить довіра, гнучкість, електронне управління та спільна відповідальність за розвиток. Саме такі моделі дозволяють не лише подолати виклики війни, але й закладають фундамент для післявоєнного економічного відновлення та зростання.

УДК 338.242

Шаварин Сергій

студент групи ППм-51

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

Радинська Софія

студентка 3 курсу Університет інформаційних технологій та менеджменту

м. Жешув, Польща

ВИЗНАЧЕННЯ ПРОБЛЕМ УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВОМ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ

У сучасних умовах соціально-економічного розвитку цифровізація виступає ключовим чинником трансформації системи управління підприємствами. Впровадження цифрових технологій докорінно змінює підходи до організації бізнес-процесів, обробки інформації, комунікації та прийняття управлінських рішень.

Разом із тим, поряд із новими можливостями для підвищення ефективності діяльності, цифровізація породжує низку проблем і викликів, пов'язаних із адаптацією управлінських структур, модернізацією інформаційних систем, кібербезпекою, нестачею цифрових компетенцій персоналу та необхідністю перегляду традиційних управлінських моделей.